

KSIĄŻKI O PRZESTRZENI SPOŁECZNEJ INTERNETU

Zbigniew Rykiel, Jarosław Kinal (red.): **TOŻSAMOŚCI WIRTUALNE I KOMUNIKACJA W PRZESTRZENI SPOŁECZNEJ INTERNETU**. Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2013. S. 146; Zbigniew Rykiel, Jarosław Kinal (red.): **KULTURA I ADMINISTRACJA W PRZESTRZENI SPOŁECZNEJ INTERNETU**. Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2013. S. 141

Publikacje mają charakter interdyscyplinarne i dotyczą kluczowych dla nauk społecznych problemów, takich jak tożsamość, komunikacja czy kultura, które są rozpatrywane w dwóch aspektach: przestrzeni społecznej realnej i wirtualnej. Pierwszy tom

zawiera dziesięć tekstów. Rozpoczynający go artykuł Pauliny Banaśkiewicz „Sposoby kreacji nadawcy w portalu społecznościowym (na przykładzie facebook.com)” jest potwierdzeniem znanej wypowiedzi Marka Zuckberga, że „Facebook jest sceną, na której chcemy się zaprezentować”. Według Autorki wyróżnia się: gatunkowe sposoby kreacji nadawcy (np. zaklęcie, ogłoszenie, aforyzm, komentarz), ikoniczne sposoby tej kreacji (zdjęcia, materiały audiowizualne, emotikony i symbole) oraz językowe, takie jak gry językowe, odpowiednie użycie związków frazeologicznych, metafor, czy słownictwa obcojęzycznego.

Z kolei Anna Chudzik zanalizowała tworzenie wirtualnej tożsamości na przykładzie forum dyskusyjnego (na platformie forumgazeta.pl). Autorka porównuje typy więzi pomiędzy członkami grupy tradycyjnej i wirtualnej, gdzie te więzi mają charakter luźniejszy, a przynależność do grupy jest płynna. Wybrane przez Autorkę przykłady pokazują nie tylko szeroki wachlarz możliwości budowania własnej tożsamości, ale także dynamikę jej zmiany. Według niej można wyróżnić dwa typy kreacji wirtualnej: autoprezentację oraz tworzenie fałszywej tożsamości. Powodzenie obydwu zależy od sprawnego posługiwania się narzędziami semiotycznymi.

Sebastian Skolik ukazał proces osvajania przestrzeni społecznej Internetu na przykładzie Wikipedii, nawiązując do koncepcji przestrzeni przepływów Manuela Castellsa. Autor traktuje Internet nie jako medium pośredniczące, ale jako przestrzeń, w której zachodzą relacje społeczne. Zaletą pracy jest wykorzystanie terminologii z zakresu socjologii miasta do analizy procesów występujących w przestrzeni Wikipedii.

Na rosnącą rolę wizualności wśród użytkowników mediów społecznościowych wskazuje tekst Jarosława Kinala. Autor wybrał losowo dwieście profili na dwóch portalach nk.pl i facebook.com. Wskazał na dynamiczny rozwój awataryzacji. Wyniki badań wskazują, że użytkownicy Internetu świadomie budują własny profil jako awatara realnej osobowości. Można w tym widzieć przejaw konwergencji świata realnego i wirtualnego.

Analiza ta ukazuje perspektywę obszerniejszych i bardziej pogłębionych badań – nie tylko nad dynamiką komunikacji wizualnej, ale i funkcjonowania „fotospołeczeństwa”, które tworzy się wokół znaczeń obrazów.

Tekst Anny Martens „Wykładowca–student: członkowie społeczności akademickiej czy znajomi z Facebooka?” poświęcony jest językowi komunikowania się w społeczności akademickiej, który cechuje się dużą liczbą skrótów i błędów językowych. Tzw. sieciomowa (*netspeak*) budzi wiele kontrowersji i obaw z uwagi na fakt, że wpływa na sposób myślenia i wypowiedzania się poza siecią. Tym samym artykuł ukazuje szersze zjawisko – erozję kultury akademickiej: zamiast wychowanków, korzystających z własnej podmiotowości obywatelskiej, pojawiają się klienci o roszczeniowych postawach, którym świadczone są usługi edukacyjne. Rzeczywiście: Internet poprzez skracanie dystansu między wykładowcami a studentami zmienia relacje w społeczności akademickiej, ale kwestią otwartą pozostaje ocena tych zmian.

Justyna Krasowska rozważa problem demoralizacji młodzieży w świecie wirtualnym – traktuje Internet jako przestrzeń, w której dokonuje się socjalizacja młodzieży. Wyniki badań wskazują, że komercjalizacja i infantylnizacja kultury masowej oraz łatwy dostęp do pornografii przyczyniają się do wzrastającego poziomu niedostosowania społecznego młodzieży.

W artykule „Zaufanie społeczne a nowe media” Radosław Sierocki dokonuje wyważonej analizy wpływu nowych mediów na poziom i jakość zaufania społecznego – na podstawie danych zebranych w Europejskim sondażu społecznym (ESS). Pokazuje, że rozwój Internetu z jednej strony sprzyja współpracy i wymianie nie tylko towarów, ale także idei, czy rozwojowi pomocy wzajemnej (grupy wsparcia itd.), jednak z drugiej strony każe nam zachowywać dystans z uwagi na możliwość nadzoru i inwigilacji czy kontrolowania tego, co się do Internetu wprowadza.

Teksty Magdaleny Dunaj i Eweliny Wejbert-Wąsiewicz mają charakter bardziej specjalistyczny. Pierwszy dotyczy internetowych strategii w kulturze głuchych, drugi

stanowi analizę socjologiczną sieciowej grupy wsparcia dla kobiet z doświadczeniem poronienia i aborcji. Artykuł Łukasza Łągoda zawiera analizę form aktywności użytkowników serwisu Facebook.com na podstawie badań ankietowych na próbie dwuosobowej i stanowi wprowadzenie do badań bardziej pogłębionych.

Druga recenzowana publikacja jest zbiorem artykułów młodych badaczy Internetu. Połowa tekstów to prace słuchaczy studiów trzeciego stopnia. Odnaczają się świeżym spojrzeniem, a równocześnie, dzięki starannej redakcji, zachowują odpowiednie naukowe standardy.

Autorzy z różnych perspektyw analizują problematykę sieci. To książka interdyscyplinarna, zawierająca teksty socjologiczne, kulturoznawcze, medioznawcze, politologiczne, językoznawcze, literaturoznawcze. Tom podzielony jest na dwie części: pierwsza traktuje o kulturze, druga o administracji w przestrzeni społecznej Internetu.

Na pierwszą składa się sześć artykułów dotyczących kultury. Rozważają: specyfikę literatury elektronicznej oraz dyskursu internetowego o filmach i serialach w kontekście konwergencji mediów, język polski w sieci (perspektywa metajęzykowa), strategie wirtualnej psychodramy, a także możliwości funkcjonowania instytucji oraz czasopism kulturalnych w Internecie. Część druga to cztery teksty dotyczące zagadnień z zakresu szeroko rozumianej administracji, gdyż mieści się tu zarówno analiza społeczeństwa informatycznego, e-administracji na szczeblu samorządowym oraz e-government w administracji publicznej, jak i zastosowanie reklamy internetowej w komunikacji marketingowej.

Badacze analizują jakość dostarczanych drogą elektroniczną informacji i świadczonych usług. Nie tylko sygnalizują trudności i bariery w komunikacji. Określają główne problemy (np. skuteczne wykorzystanie narzędzi i mechanizmów dostępnych dla instytucji kultury dzięki Web 2.0 lub też rozproszenie projektów informatycznych w polskim sektorze publicznym) oraz próbują szukać dla nich rozwiązań, mając na celu

dostępność, aktualność i użyteczność tych propozycji. W swoich rozważaniach Autorzy tekstów nawiązują do takich pojęć, jak społeczeństwo obywatelskie, kapitał społeczny czy partycypacja obywatelska.

Szczególnie ważną kwestią jest osadzenie problematyki społecznej przestrzeni Internetu w polskim kontekście, bowiem wciąż niewiele jest takich prac na rynku wydawniczym. Autorzy analizują nowe formy zaangażowania użytkowników sieci oraz ich wspólne działania. Wskazują na pozytywne i negatywne aspekty wpływu nowych mediów na życie współczesnych Polaków. Czytelnik może się zapoznać z wieloma przykładami ciekawych projektów – od filmowych i serialowych remiksów, przez gry fantasy, zaangażowane serwisy internetowe i blogi teatralne po wideotomik wierszy czy elektroniczną Platformę Usług Administracji Publicznej. Młodzi naukowcy, badając aktywność internautów, dokonują refleksji nad bieżącymi przemianami kulturowymi. Wskazują na zmiany w świadomości cyfrowej Polaków oraz ich umiejętnościach dotyczących użytkowania wirtualnej przestrzeni.

Zaletą obydwu publikacji jest różnorodność tematyczna. Są to godne uwagi propozycje komunikowania rezultatów własnych badań dotyczących społecznych uwarunkowań funkcjonowania Internetu. Publikacje można polecić jako lekturę uzupełniającą zarówno dla studentów różnych kierunków studiów humanistycznych, jak i dla kadry uniwersyteckiej. Wydaje się, że pożyteczna byłaby również kontynuacja tematyki związanej ze społecznymi aspektami cyberprzestrzeni w zakresie innych dziedzin nauki np. edukacji.

*Maria Magoska
Małgorzata Winiarska-Brodowska*